

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
NICHOLAS EMILIOU IŠVADA,
pateikta 2023 m. vasario 16 d.¹

Byla C-216/21

**Asociația „Forumul Judecătorilor din România“,
YN
prieš
Consiliul Superior al Magistraturii**

(*Curtea de Apel Ploiești* (Ploješčio apeliacinis teismas, Rumunija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Sprendimas 2006/928/EB – Bendradarbiavimo su Rumunija ir jos pažangos siekiant orientacinių tikslų teismų reformos ir kovos su korupcija srityse patikrinimo mechanizmas – ESS 2 straipsnis – Teisinė valstybė – ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnis – Teisėjų nepriklausomumas – Nacionalinės teisės aktas, kuriuo pakeičiamos žemesnės instancijos teismų teisėjų pareigų paaukštinimo taisyklės“

I. Įvadas

1. „Teisingumas ne tik turi būti vykdomas, bet ir turi būti matoma, kad jis vykdomas“. Šiuo žinomu posakiu dažnai remiamasi kalbant apie teismų nepriklausomumo klausimus, nes jų esmė – pasitikėjimas, kurį demokratinėje visuomenėje teismai turi kelti teisės subjektams².

2. 2019 m. *Consiliul Superior al Magistraturii* (Aukščiausioji magistratų taryba, Rumunija; toliau – AMT) Teisėjų skyrius patvirtino nacionalinį reglamentą, kuriuo Rumunijoje buvo pakeista žemesnės instancijos teismų teisėjų paaukštinimo procedūra (toliau – ginčijamas reglamentas)³. Pareiškėjai pagrindinėje byloje *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“* (asociacija „Rumunijos teisėjų forumas“; toliau – Rumunijos teisėjų forumas) ir YN siekia, kad ši sprendimą iš dalies panaikintų *Curtea de Apel Ploiești* (Ploješčio apeliacinis teismas, Rumunija), kuris šioje byloje yra prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

¹ Originalo kalba: anglų.

² Žr., be kita ko, Europos Žmogaus Teisių Teismo (EŽTT) 2010 m. liepos 15 d. sprendimo *Gazeta-Ukraina-Tsentr prieš Ukrainą*, CE:ECHR:2010:0715JUD001669504, 32 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją bei 2007 m. gegužės 3 d. sprendimo *Bochan prieš Ukrainą*, CE:ECHR:2007:0503JUD000757702, 66 punktą. Taip pat žr. 2019 m. lapkričio 19 d. Sprendimą *A. K. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo Drausmės bylų kolegijos nepriklausomumas)* (C-585/18, C-624/18 ir C-625/18, EU:C:2019:982, toliau – Sprendimas *A. K. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo Drausmės bylų kolegijos nepriklausomumas)*), 127 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).

³ 2019 m. rugsėjo 17 d. AMT Teisėjų skyriaus sprendimas Nr. 1348, kuriuo patvirtinamas Reglamentas dėl teisėjų paaukštinimo konkursų organizavimo ir vykdymo.

3. Jie teigia, kad ginčijamu reglamentu įtvirtinta reforma kelia problemų tuo aspektu, kad, jų nuomone, nacionaliniams žemesnės instancijos teismų teisėjams taikomą pareigų paaukštinimo procedūrą atlieka apeliacinių teismų, kuriuose yra laisvų teisėjo vietų, pirmininkai ir nariai, remdamiesi subjektyviais ir diskrecinio pobūdžio kriterijais, o ne objektyviu tos procedūros kandidatų vertinimu, grindžiamu vien egzamino raštu rezultatais, kaip buvo iki ginčijamo reglamento priėmimo.

4. Šiame prašyme priimti prejudicinį sprendimą ji pateikęs teismas kelia klausimą dėl tokios reformos suderinamumo su teismų nepriklausomumo principu, kuris, jo nuomone, kyla iš Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 straipsnio (pagrindinė teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) ir ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos (teisė į veiksmingą teisminę gynybą), taip pat iš teisinės valstybės vertybės, kaip ji suprantama pagal ESS 2 straipsnį.

5. Trumpai tariant, dėl toliau išdėstytų priežasčių manau, kad tokiais teisės akto pakeitimais, kokie įtvirtinti ginčijamame reglamente, nepažeidžiamas teismų nepriklausomumo principas.

II. Teisinis pagrindas

A. Europos Sąjungos teisė

6. Pagal ESS 19 straipsnio 1 dalį „valstybės narės numato teisių gynimo priemones, būtinas užtikrinant veiksmingą teisminę apsaugą Sąjungos teisei priklausančiose srityse“.

7. Chartijos 47 straipsnio „Teisė į veiksmingą teisminę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą“ antroje pastraipoje nustatyta:

„Kiekvienas asmuo turi teisę, kad jo bylą per kiek įmanoma trumpesnę laiką viešai ir teisingai išnagrinėtų pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir nešališkas teismas. <...>“

B. Rumunijos teisė

8. 2004 m. birželio 28 d. *Legea Nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor* (Įstatymas Nr. 303/2004 dėl teisėjų ir prokurorų statuso), iš naujo paskelbtas 2005 m. rugsėjo 13 d., *Monitorul Oficial al României, Partea I*, Nr. 826 (toliau – Įstatymas Nr. 303/2004), buvo pakeistas ir papildytas 2018 m. spalio 12 d. *Legea Nr. 242/2018 pentru modificarea și completarea Legii Nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor* (Įstatymas Nr. 242/2018 dėl Įstatymo Nr. 303/2004 dėl teisėjų ir prokurorų statuso pakeitimo ir papildymo; 2018 m. spalio 15 d., *Monitorul Oficial al României, Partea I*, Nr. 868) (toliau – Įstatymas Nr. 242/2018), kuris įsigaliojo 2018 m. spalio 18 d.

9. Įstatymu Nr. 242/2018 Įstatymas Nr. 303/2004 buvo papildytas 46¹–46³ straipsniais. Šiose nuostatose nurodyta, kad teisėjai ir prokurorai gali būti paaukštinti tik surengus nacionalinius konkursus, kuriuose įvertinami kandidatų darbo rezultatai ir elgesys per trejus metus iki paaukštinimo procedūros. Konkretios šių paaukštinimo procedūrų organizavimą ir vykdymą reglamentuojančios taisyklės turi būti nustatytos reglamentuose, kuriuos priima atitinkamai AMT Teisėjų skyrius arba Prokurorų skyrius.

10. Ginčijamas reglamentas, kuriame nustatytos konkursų dėl teisėjų paaukštinimo organizavimo ir vykdymo taisyklės, buvo priimtas taikant Įstatymo Nr. 303/2004 46¹–46³ straipsnius. Reglamentas buvo patvirtintas AMT Teisėjų skyriaus 2019 m. rugsėjo 17 d. sprendimu Nr. 1348.

III. Faktinės aplinkybės, nacionalinis procesas ir prejudiciniai klausimai

11. 2019 m. lapkričio 12 d. registruotu skundu pareiškėjai pagrindinėje byloje paprašė *Curtea de Apel Ploiești* (Ploješčio apeliacinis teismas, Rumunija) iš dalies panaikinti AMT Teisėjų skyriaus 2019 m. rugsėjo 17 d. sprendimą Nr. 1348, kuriuo patvirtintas ginčijamas reglamentas. Jie teigia, kad reglamentu pažeidžiamas teismų nepriklausomumo principas ir jis buvo priimtas nesivadovaujant rekomendacijomis, išdėstytomis įvairiose Europos Komisijos ataskaitose, pateiktose pagal „Bendradarbiavimo ir patikrinimo mechanizmą“ (toliau – BPM), kuris buvo sukurtas Rumunijai stojant į Europos Sąjungą.

12. Pirma, jie tvirtina, kad ginčijamu reglamentu apeliacinių teismų pirmininkams suteikiama per daug galių, nes paaukštinimo procedūrą vykdanči atrankos komisija sudaryta iš atitinkamo apeliacinio teismo pirmininko ir kitų to teismo narių, kurie į atrankos komisiją skiriami apeliacinio teismo valdybos (pirmininkas taip pat yra jos narys) siūlymu. Atrankos komisijos nariai praktiškai taip pat atsakingi už apeliacinių bylų dėl sprendimų, kuriuos priėmė žemesnės instancijos teismuose dirbantys kandidatai, nagrinėjimą ir už periodinį kandidatų darbo, kurį jie atliko kaip teisėjai, rezultatų vertinimą, kai (ir jeigu) jų pareigos paaukštinamos skiriant į apeliacinį teismą⁴.

13. Antra, jie teigia, kad vykdam tuo reglamentu nustatytą paaukštinimo procedūrą pernelyg daug reikšmės suteikiama subjektyviam kandidatų veiklos ir elgesio per trejus metus iki jų dalyvavimo procedūroje vertinimui. Atlikdama šį vertinimą atrankos komisija peržiūri tik nedidelę kiekvieno kandidato parengtų sprendimų dalį. Be to, kandidatų sėkmė paaukštinimo procedūroje priklauso ne nuo jų nuopelnų, o nuo šios komisijos subjektyvios nuomonės apie kandidatus ir jų elgesio grindžiamo kolegų požiūrio.

14. Pareiškėjų pagrindinėje byloje nuomone, dėl ginčijamu reglamentu įtvirtintų pakeitimų galėtų kilti hierarchinio pavaldumo apeliacinių teismų nariams išpūdis, nes kandidatai, norintys, kad būtų paaukštintos pareigos, galėtų būti skatinami paklusti į atrankos komisijos sudėtį įeinantiems apeliacinių teismų pirmininkams ir kitiems nariams.

15. Kilus abejonių dėl ginčijamu reglamentu pradėtos reformos suderinamumo su Sąjungos teise, *Curtea de Apel Ploiești* (Ploješčio apeliacinis teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar [BPM] reikia laikyti Europos Sąjungos institucijos priimtu aktu, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnį, dėl kurio Europos Sąjungos Teisingumo Teismas gali pateikti išaiškinimą? Ar [BPM] turinys, pobūdis ir laiko apribojimai patenka į Bulgarijos Respublikos ir Rumunijos stojimo į Europos Sąjungą sutarties⁵ <...> taikymo sritį? Ar pagal [BPM] parengtose ataskaitose suformuluoti reikalavimai yra privalomi [Rumunijai]?

⁴ Išsamiau apie tai, kaip sudaromos periodinį teisėjų vertinimą atliekančios komisijos, žr. Įstatymo Nr. 303/2004 39 straipsnio 3 dalį.

⁵ 2005 m. balandžio 25 d. Rumunijos pasirašytos Liuksemburge (OL L 157, 2005, p. 11).

2. Ar ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje, Chartijos 47 straipsnyje ir Teisingumo Teismo jurisprudencijoje įtvirtintas teismų nepriklausomumo principas, atsižvelgiant į ESS 2 straipsnį, gali būti taikomas ir teisėjų pareigų paaukštinimo procedūroms?
3. Ar šis principas būtų pažeistas sukūrus teisėjų pareigų paaukštinimo skiriant į aukštesnės instancijos teismą sistemą, pagrįstą tik apibendrintu komisijos, kurią sudaro už teisminę peržiūrą atsakingo teismo pirmininkas ir to teismo teisėjai, atliekamu veiklos ir elgesio vertinimu, kai toks teismas, be periodinio teisėjų vertinimo, atskirai atlieka tiek teisėjų vertinimą dėl pareigų paaukštinimo, tiek tokių teisėjų sprendimų teisminę peržiūrą?
4. Ar ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje, Chartijos 47 straipsnyje ir Teisingumo Teismo jurisprudencijoje įtvirtintas teismų nepriklausomumo principas, atsižvelgiant į ESS 2 straipsnį, būtų pažeistas, jei būtų nustatyta, kad [Rumunija] nesilaikė Sąjungos teisės nuspėjamumo ir teisinio tikrumo principų, nes pripažino [BPM] ir ilgiau nei 10 metų pagal jį teikė ataskaitas, o vėliau be išankstinio įspėjimo pakeitė ne aukščiausiojo rango teisėjų pareigų paaukštinimo procedūrą, nesilaikydama [BPM]?”

16. 2021 m. vasario 16 d. prašymas priimti prejudicinį sprendimą buvo užregistruotas 2021 m. balandžio 6 d. Rumunijos teisėjų forumas, AMT, Lenkijos vyriausybė ir Komisija pateikė rašytines pastabas. Teismo posėdžio nebuvo rengiama.

IV. Analizė

17. Šioje byloje Teisingumo Teismui suteikiama galimybė pirmą kartą apsvarstyti savo jurisprudencijos dėl teisėjų nepriklausomumo taikymą jų pareigų paaukštinimo procedūroms ir išnagrinėti, ar tokia reforma, kokia ginčijamu reglamentu buvo įtvirtinta Rumunijoje, suderinama su minėtoje jurisprudencijoje nustatytais reikalavimais.

18. Prieš pradėdamas nagrinėti prejudicinius klausimus trumpai išvardysiu šiai bylai reikšmingus konteksto aspektus.

A. Bylos aplinkybės ir pirminės pastabos

19. Per derybas, kurios baigėsi Rumunijos įstojimu į Europos Sąjungą 2007 m., buvo pareikšta nuogastavimų dėl didelių šios valstybės teisingumo sistemos ir kovos su korupcija trūkumų⁶. Norėdama sušvelninti šiuos nuogastavimus Komisija, būdama įgaliota pagal Akto dėl Bulgarijos Respublikos ir Rumunijos stojimo sąlygų⁷ 37 ir 38 straipsnius, priėmė sprendimą⁸, kuriame pažymėjo teisinės valstybės, kaip išankstinės sąlygos bet kuriai valstybei įstoti į Europos Sąjungą⁹, reikšmę ir priminė apie būtinybę valstybėms narėms turėti nešališką ir nepriklausomą teismų sistemą¹⁰. Šiuo sprendimu buvo sukurtas BPM – pereinamojo laikotarpio priemonė, kuria siekiama sudaryti palankesnes sąlygas Rumunijai po įstojimo į Europos Sąjungą toliau vykdyti teismų reformą ir sustiprinti kovą su korupcija.

⁶ Tokie nuogastavimai matomi Akto dėl Bulgarijos Respublikos ir Rumunijos stojimo sąlygų IX priede (visų pirma žr. šio priedo 3 punktą, susijusį su Veiksmų plano bei Teismų reformos strategijos priėmimu ir įgyvendinimu).

⁷ OL L 157, 2005, p. 203.

⁸ 2006 m. gruodžio 13 d. sprendimas 2006/928/EB, nustatantis bendradarbiavimo su Rumunija ir jos pažangos siekiant orientacinių tikslų teismų reformos ir kovos su korupcija srityse patikrinimo mechanizmą (OL L 354, 2006, p. 56) (toliau – BPM sprendimas).

⁹ Žr. BPM sprendimo 2, 4 ir 6 konstatuojamąsias dalis.

¹⁰ Žr. BPM sprendimo 3 konstatuojamąją dalį.

20. Konkrečiai kalbant, BPM sprendime nustatyta, kad Komisija pateikia periodines ataskaitas. Šios ataskaitos skirtos periodiškai įvertinti Rumunijos pažangai reformuojant savo teismų sistemą, remiantis orientaciniais tikslais (toliau – BPM orientaciniai tikslai)¹¹, kuriais konkrečiai išreiškiami tam tikri tos valstybės narės prisiimti įsipareigojimai ir reikalavimai, su kuriais ji sutiko derėdamasi dėl stojimo, visų pirma dėl teismų nepriklausomumo apsaugos ir didinimo savo teritorijoje¹².

21. Šiomis aplinkybėmis ir nacionaliniu, ir Sąjungos lygmeniu ypatingas dėmesys buvo skirtas klausimui, ar vykdant naujausias teismų sistemos reformas Rumunijoje pakankamai apsaugotas nacionalinių teismų teisėjų nepriklausomumas. Dar 2019 m. Teisingumo Teisme buvo iškeltos kelios bylos dėl Rumunijoje 2018 ir 2019 m. priimtų teisės aktų pakeitimų, susijusių su baudžiamaisiais ir drausminiais procesais, kurie gali būti pradėti prieš Rumunijos teismų narius, taip pat su jiems taikytinu civilinės atsakomybės režimu.

22. Teisingumo Teismas klausimą dėl šių pakeitimų suderinamumo su teismų nepriklausomumo principu nagrinėjo Sprendime *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ ir kt.*¹³ Šiame sprendime jis taip pat paaiškino, kad BPM sprendimas ir pagal šį sprendimą Komisijos parengtos ataskaitos yra Sąjungos institucijos aktai, kuriuos gali aiškinti Teisingumo Teismas. Be to, jis nusprendė, kad BPM sprendimas privalomas Rumunijai visais aspektais, kaip ir BPM orientaciniai tikslai, skirti užtikrinti, kad ši valstybė narė laikytųsi ESS 2 straipsnyje nurodytos teisinės valstybės vertybės. Jis taip pat nurodė, kad Rumunija privalo imtis tinkamų priemonių šiems tikslams pasiekti, tinkamai atsizvelgdama į Komisijos pagal BPM sprendimą parengtas ataskaitas, ypač į tose ataskaitose pateiktas rekomendacijas¹⁴.

23. Šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą užregistruotas vos kelios savaitės iki priimant Sprendimą *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ ir kt.*¹⁵. Vis dėlto pažymėtina, kad pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nori gauti išaiškinimą dėl BPM sprendimo ir pagal jį priimtų ataskaitų pobūdžio ir teisinės galios.

24. Teisingumo Teismo išvadose minėtame ankstesniame sprendime jau atsakyta į šį klausimą, todėl, atsizvelgiant į Teisingumo Teismo prašymą, šioje išvadoje dėmesys bus skirtas tik likusiems trimis prejudiciniais klausimams.

25. Mano analizė bus išdėstyta pagal toliau aprašytą struktūrą. Pirmiausia tarsiu kelis žodžius apie įvairių Sąjungos teisės nuostatų, kuriomis prašyme priimti prejudicinį sprendimą remiasi jį pateikęs teismas, taikymo sritį ir reikšmę (B dalis). Be to, išnagrinėsiu AMT ir Lenkijos vyriausybės pateiktus prieštaravimus dėl Teisingumo Teismo jurisdikcijos (C dalis). Vėliau aptarsiu Teisingumo Teismo jurisprudenciją dėl teismų nepriklausomumo (kaip ji suformuota Sprendime *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ ir kt.* bei kitose bylose) ir paaiškinsiu, kodėl, mano nuomone, teisėjų pareigų paaukštinimo kontekste turi būti taip pat išlaikomos

¹¹ Žr. 2021 m. gegužės 18 d. Sprendimą *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ ir kt.* (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 ir C-397/19, EU:C:2021:393, toliau – Sprendimas *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ ir kt.*, 175 punktas).

¹² Ten pat, 170 punktas.

¹³ Visose šiose bylose buvo priimtas tik vienas sprendimas, bet generalinis advokatas M. Bobek parengė dvi išvadas (vieną byloje *Statul Român – Ministerul Finanțelor Publice* (C-397/19, EU:C:2020:747) ir kitą byloje *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ ir kt.* (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19 ir C-355/19, EU:C:2020:746)).

¹⁴ Žr. Sprendimą *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ ir kt.* (rezoliucinės dalies 1 ir 2 punktai).

¹⁵ Dėl išsamumo turėčiau paminėti, kad Teisingumo Teisme buvo iškelta kita grupė bylų dėl Rumunijos teismų sistemos organizavimo ir, konkrečiau kalbant, dėl klausimo, ar pagal teismų nepriklausomumo principą nacionaliniam Konstituciniam Teismui draudžiama priimti sprendimą, kuriuo šis, įgyvendindamas Konstitucijoje nustatytą kompetenciją, priima sprendimą dėl nacionalinio aukščiausiojo teismo teisėjų kolegijų sudarymo teisėtumo (žr. 2021 m. gruodžio 21 d. Sprendimą *euro Box Promotion ir kt.* (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ir C-840/19, EU:C:2021:1034, toliau – Sprendimas *euro Box Promotion ir kt.*)).

pakankamos teismų nepriklausomumo garantijos (2 klausimas; D dalis). Atsižvelgdamas į šią jurisprudenciją, pateiksiu priešastis, dėl kurių manau, kad tokia reforma, kokia įtvirtinta ginčijamame reglamente, nepažeidžia teismų nepriklausomumo principo, su sąlyga, kad tai patikrins prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas (3 klausimas; E dalis). Galiausiai išsklaidysiu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nuogąstavimus, kad tokia reforma gali prieštarauti kai kuriose Komisijos pagal BPM parengtose ataskaitose pateiktoms rekomendacijoms (4 klausimas).

B. Reikšmingos Sąjungos teisės nuostatos: ESS 2 straipsnis ir 19 straipsnio 1 dalis bei (ar) Chartijos 47 straipsnis

26. Prejudiciniuose klausimuose ESS 19 straipsnio 1 dalis, Chartijos 47 straipsnis ir ESS 2 straipsnis nurodyti kaip reikšmingos Sąjungos teisės nuostatos, kurių atžvilgiu turi būti įvertintas ginčijamo reglamento suderinamumas. Šių įvairių nuostatų ryšys aiškiai matyti iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos. Iš tiesų Teisingumo Teismas yra nusprendęs, jog reikalavimas, kad teismai būtų nepriklausomi, yra teisės į veiksmingą teisminę gynybą (ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa) ir pagrindinės teisės į teisingą bylos nagrinėjimą (Chartijos 47 straipsnio antra dalis) esmė, o ši teisė ypač svarbi siekiant, be kita ko, užtikrinti, kad būtų apsaugotos valstybių narių bendros vertybės, nurodytos ESS 2 straipsnyje, visų pirma pagarba teisei valstybei¹⁶. Taigi akivaizdu, kad pagal Sąjungos teisę yra tik vienas teismų nepriklausomumo principas, o tiek ESS 19 straipsnio 1 dalies, tiek Chartijos 47 straipsnio turinys dėl teismų nepriklausomumo iš esmės yra tapatus¹⁷.

27. Vis dėlto tai, kad egzistuoja šie du skirtingi teisiniai pagrindai, o ESS 19 straipsnio ir Chartijos 47 straipsnio funkcijos skiriasi, reiškia, kad gali skirtis nagrinėjimo, kurį Teisingumo Teismas turi atlikti, siekdamas patikrinti, ar laikomasi teismų nepriklausomumo principo, pobūdis.

28. Dėl šio klausimo generalinis advokatas M. Bobek paaikšino¹⁸, kad ESS 19 straipsnio taikymo sritis yra plati. Jame valstybės narės įpareigojamos, be kita ko, „numat[yti] teisių gynimo priemonės, būtinas užtikrinant veiksmingą teisminę apsaugą“, taigi jis iš esmės taikomas nacionalinių teisės sistemų struktūriniais ir sisteminiams, o ne su konkrečiomis bylomis ar individualiais atvejais susijusiems aspektams. Be to, ESS 19 straipsnio 1 dalies pažeidimo kartelė yra gana aukšta. Šia nuostata siekiama apimti ne visas problemas, kurios gali kilti nacionalinėje teismų sistemoje, bet tik tokio rimto ir (ar) sisteminio pobūdžio, kad jos gali kelti pavojų tinkamam nacionalinės teismų sistemos veikimui ir taip kelti grėsmę aptariamoms valstybės narės gebėjimui užtikrinti pakankamas teisių gynimo priemones privatiems asmenims.

29. Priešingai, Chartijos 47 straipsniu siekiama apsaugoti bet kurio proceso dalyvio subjektingą teisę į veiksmingą teisinę gynybą priemonę ir teisingą bylos nagrinėjimą, kurį atliktą „pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir nešališkas teismas“. Šiuo požiūriu tikrinant teismo „nepriklausomumą“ reikia išsamiai ir pagal konkretų atvejį įvertinti visas reikšmingas aplinkybes,

¹⁶ Žr. 2021 m. spalio 6 d. Sprendimą *W. Ż.* (*Aukščiausiojo Teismo Išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – Skyrimas*) (C-487/19, EU:C:2021:798), 108 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).

¹⁷ Žr., be kita ko, generalinio advokato M. Bobek išvadą sujungtose bylose *Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim ir kt.* (C-748/19–C-754/19, EU:C:2021:403, 162 punktą) ir išvadą byloje *Getin Noble Bank* (C-132/20, EU:C:2021:557, 36 punktą). Taip pat žr. generalinio advokato G. Hogan išvadą byloje *Repubblica* (C-896/19, EU:C:2020:1055, 45 ir 46 punktai) ir generalinio advokato E. Tanchev išvadą sujungtose bylose *A. K. ir kt.* (*Aukščiausiojo Teismo Drausmės bylų kolegijos nepriklausomumas*) (C-585/18, C-624/18 ir C-625/18, EU:C:2019:551, 85 punktą).

¹⁸ Žr. generalinio advokato M. Bobek išvadą byloje *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ ir kt.* (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19 ir C-355/19, EU:C:2020:746, 183–225 punktai), išvadą sujungtose bylose *Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim ir kt.* (C-748/19–C-754/19, EU:C:2021:403, 162–169 punktai) ir išvadą byloje *Getin Noble Bank* (C-132/20, EU:C:2021:557, 36–41 punktai).

o problemos, susijusios su tam tikra struktūrine arba sistemine valstybių narių teismų sistemos savybe, yra reikšmingos tik tada, jeigu jos gali turėti poveikį konkrečiai bylai¹⁹. Vis dėlto tam, kad būtų taikomas Chartijos 47 straipsnis, turi būti tenkinamos tam tikros sąlygos. Iš tiesų, kad Chartija būtų taikoma visais aspektais, konkreti situacija turi patekti į Sąjungos teisės taikymo sritį²⁰. Be to, galima problema dėl Chartijos 47 straipsnio pažeidimo iš esmės gali atsirasti tik dėl subjektinės teisės, kuri užtikrinama pagal Sąjungos teisę.

30. Tai, kad skiriasi ESS 19 straipsnio 1 dalies ir Chartijos 47 straipsnio taikymo sritis ir tikslas bei šių nuostatų taikymui nustatytos sąlygos, reiškia, jog apskritai Teisingumo Teisme gali būti keliamos dviejų rūšių bylos dėl nacionalinių nuostatų suderinamumo su teismų nepriklausomumo principu²¹. Viena vertus, teismų nepriklausomumo klausimą privatus asmuo gali iškelti kaip šalutinį klausimą, kai jis tvirtina, kad pažeistos Sąjungos teisės saugomos jo subjektinės teisės. Tokiais atvejais teismų nepriklausomumą paprastai reikia nagrinėti taikant Chartijos 47 straipsnį. Kita vertus, yra bylų dėl tam tikrų valstybėse narėse priimtų teisės aktų ar struktūrinių aspektų „abstraktaus“ suderinamumo su Sąjungos teisės reikalavimais, kurios nesusijusios su konkrečiu subjektinės teisės į teisingą bylos nagrinėjimą pažeidimo atveju. Šiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas paprastai kaip pagrindinį ir vienintelį kriterijų taiko ESS 19 straipsnio 1 dalį²².

31. Ši byla kiek neįprasta. Viena vertus, iš bylos medžiagos matyti, kad pareiškėjai pagrindinėje byloje tvirtina ne tai, kad pažeistos Sąjungos teisės saugomos jų subjektinės teisės, o tai, kad dėl ginčijamame reglamente įtvirtintos reformos sukuriama sisteminio ir plataus pobūdžio problema. Jie nori gauti „abstraktų“ įvertinimą dėl tos reformos suderinamumo su teismų nepriklausomumo principu. Kita vertus, sudėtinga teigti, kad atliekant tokį vertinimą pagrindinis ir vienintelis kriterijus yra ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, ir kad šiuo požiūriu Chartijos 47 straipsnis neturi reikšmės šioje byloje. Kaip nurodė generalinis advokatas M. Bobek savo išvadoje byloje *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ ir kt.*²³, tokios nacionalinės nuostatos, kokios nagrinėjamos pagrindinėje byloje, ypatingos tuo, kad, kaip paaiškinau šios išvados A dalyje, jas priėmus Rumunijoje „nacionaliniu lygmeniu įgyvendinamas“ BPM sprendimas ir Aktas dėl Bulgarijos Respublikos ir Rumunijos stojimo sąlygų. Taigi kalbama apie valstybės narės (šiuo atveju Rumunijos) elgesį jai įgyvendinant Sąjungos teisėje nustatytas pareigas, taigi veikiant Sąjungos teisės taikymo srityje, dėl ko turi būti taikoma Chartija.

32. Sutinku su generalinio advokato M. Bobek nuomone, kad šiomis ypatingomis aplinkybėmis atsiranda antrasis scenarijus, kuris skiriasi nuo aprašytojo šios išvados 29 punkte ir pagal kurį Teisingumo Teismas gali remtis Chartijos nuostatomis (įskaitant jos 47 straipsnį), turinčiomis

¹⁹ Ten pat.

²⁰ Žr. Chartijos 51 straipsnio 1 dalį.

²¹ Žr. generalinio advokato M. Bobek išvadą byloje *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ ir kt.* (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19 ir C-355/19, EU:C:2020:746, 236 ir 237 punktai).

²² Dėl išsamumo papildysiu, kad nesvarbu, kuria iš tų dviejų nuostatų (ESS 19 straipsniu ar Chartijos 47 straipsniu) remiasi Teisingumo Teismas, paprastai jis neatlieka atskiros analizės ESS 2 straipsnio (teisinė valstybė) kontekste, nors, žinoma, ši nuostata prasiskverbia į Teisingumo Teismo vertinimą bei yra jam reikšminga ir iš tiesų yra dažnai vertinama siejant su ESS 19 straipsnio 1 dalimi ir (ar) Chartijos 47 straipsniu. Iš tikrųjų galima manyti, kad abiem šiomis nuostatomis konkrečiai išreiškiamas ESS 2 straipsnis, nes teisinė valstybė, kaip viena iš pagrindinių vertybių, kuriomis remiantis sukurta Europos Sąjunga, saugoma užtikrinant veiksmingą teisminę gynybą (ESS 19 straipsnis) ir pagrindinę teisę į teisingą bylos nagrinėjimą (Chartijos 47 straipsnis) (šiuo klausimu žr. 2019 m. birželio 24 d. Sprendimą *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)*, C-619/18, EU:C:2019:531, toliau – Sprendimas *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)*, 47 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija), ir 2021 m. kovo 2 d. Sprendimą *A. B. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimas – Skundas)* (C-824/18, EU:C:2021:153, 108 punktas). Taip pat žr. generalinio advokato M. Bobek išvadą byloje *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ ir kt.* (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19 ir C-355/19, EU:C:2020:746, 225 punktas).

²³ Generalinio advokato M. Bobek išvada byloje *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ ir kt.* (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19 ir C-355/19, EU:C:2020:746, 198–200 punktai).

tokią pačią teisinę galią, kaip ir Sutarčių nuostatos²⁴, ne tik nagrinėdamas bet kokį subjektinių teisių pažeidimą (kaip minėjau, šiuo atveju apie tokių teisių pažeidimą nekalbama), bet ir naudodamas jas kaip objektyvų standartą ar kriterijų, pagal kurį vertinama, kaip Rumunija laikosi Sąjungos teisės reikalavimų.

33. Mano nuomone, darytina išvada, kad ši byla priskirtina antrajai bylų kategorijai, apibūdintai šios išvados 30 punkte, nes joje reikia abstrakčiai įvertinti ginčijamame reglamente įtvirtintos reformos suderinamumą, atsižvelgiant į teismų nepriklausomumo principą, o ne atlikti konkretų vertinimą dėl tariamai pažeistų subjektinių teisių. Vis dėlto, kadangi ši byla buvo iškelta ypatingomis aplinkybėmis (Rumunijai taikomi BPM ir Chartija daro poveikį juos įgyvendinant priimamiems nacionaliniams teisėkūros sprendimams), manau, kad atliekant šį vertinimą reikšmingu kriterijumi galėtų būti laikoma ne tik ESS 19 straipsnio 1 dalis, bet ir Chartijos 47 straipsnis ir ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, siejami su ESS 2 straipsniu²⁵.

C. Teisingumo Teismo jurisdikcija

34. AMT ir Lenkijos vyriausybė pateikė kelis prieštaravimus ir iš esmės teigė, kad Teisingumo Teismui pateikti prejudiciniai klausimai nepriimtini, nes šis neturi jurisdikcijos jų nagrinėti. Šių šalių nuomone, teisingumo sistemos organizavimas, įskaitant tokius klausimus, kaip nacionalinių teismų teisėjų pareigų paaukštinimo procedūros, priskirtinas valstybių narių išimtinai kompetencijai ir jam netaikoma Sąjungos teisė. Taigi, jų nuomone, ši sritis nepatenka į Teisingumo Teismo jurisdikciją.

35. Mano nuomone, tokiems argumentams negalima pritarti ir juos galima nesunkiai atmesti. Kaip minėjau šios išvados 31 punkte, ginčijamą reglamentą Rumunija priėmė tuo metu, kai jai buvo taikomas BPM. Taigi jį reikėtų laikyti tai valstybei narei BPM nustatytų pareigų „įgyvendinimu“, nes buvo priimtas visais aspektais jai privalomas Sąjungos institucijos aktas²⁶. Šiomis aplinkybėmis būtų klaidinga manyti, kad nagrinėjamoji byla nepatenka į Sąjungos teisės taikymo sritį.

36. Be to, AMT ir Lenkijos vyriausybės pateikti prieštaravimai tikrai nėra nauji ir iš tiesų juos jau anksčiau keliose taip pat su teismų nepriklausomumu susijusiose bylose teikė, be kita ko, ši vyriausybė²⁷.

37. Tose anksčiau nagrinėtose bylose Teisingumo Teismas minėtus prieštaravimus vertino nuosekliai ir pažymėjo, kad, nors valstybių narių teisingumo sistemos organizavimas priklauso jų kompetencijai, įgyvendinamos šią kompetenciją valstybės narės turi laikytis iš Sąjungos teisės joms kylančių įpareigojimų, įskaitant iš ESS 2 straipsnio ir 19 straipsnio 1 dalies kylančius įpareigojimus²⁸.

²⁴ Žr. ESS 6 straipsnio 1 dalį.

²⁵ Panašaus požiūrio laikėsi generalinis advokatas M. Bobek savo išvadoje byloje *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ ir kt.* (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19 ir C-355/19, EU:C:2020:746, 226 punktas). Taip pat žr. generalinio advokato H. Saugmandsgaard Øe išvadą byloje *Associação Sindical dos Juizes Portugueses* (C-64/16, EU:C:2017:395, 42 ir 53 punktai).

²⁶ Žr. šios išvados 22 punktą.

²⁷ Žr., be kita ko, Sprendimą *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)*. Taip pat žr. 2020 m. kovo 26 d. Sprendimą *Miasto Łowicz ir Prokurator Generalny* (C-558/18 ir C-563/18, EU:C:2020:234) ir 2021 m. kovo 2 d. Sprendimą *A. B. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimas – Skundas)* (C-824/18, EU:C:2021:153).

²⁸ Šiuo klausimu žr. 2021 m. kovo 2 d. Sprendimą *A. B. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimas – Skundas)* (C-824/18, EU:C:2021:153, 68 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

38. Šio prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas taip pat yra susijęs su iš tų nuostatų, siejamų su Chartijos 47 straipsniu ir BPM sprendimu, kylančiomis valstybių narių pareigomis ir su klausimu, ar aptariamoms nacionalinės nuostatos iš tiesų suderinamos su tomis pareigomis. Be to, AMT ir Lenkijos vyriausybės pateikti prieštaravimai iš esmės susiję su pačia teismų nepriklausomumo principo, kaip jis apibrėžtas pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą ir Chartijos 47 straipsnį, siejamus su ESS 2 straipsniu, taikymo sritimi, taigi, ir su šių nuostatų aiškinimu. Kaip yra nusprendęs Teisingumo Teismas, toks aiškinimas akivaizdžiai priklauso Teisingumo Teismo jurisdikcijai pagal SESV 267 straipsnį²⁹.

D. Teismų nepriklausomumas ir teisėjų pareigų paaukštinimo procedūros (2 klausimas)

39. Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo iš esmės prašo paaiškinti, ar teismų nepriklausomumo principas turi būti aiškinamas taip, kad jis taip pat taikomas teisėjų pareigų paaukštinimo procedūroms.

40. Pažymėtina, kad AMT mano, jog antrasis klausimas nepriimtinas, nes atsakymas į šį klausimą toks akivaizdus iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos, kad negali kilti jokių pagrįstų abejonų. Šiuo požiūriu norėčiau tik nurodyti, kad, nors dėl tokios aplinkybės, net jeigu ji pasitvirtintų, Teisingumo Teismas galėtų priimti nutartį pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 99 straipsnį, ši aplinkybė netrukdo nacionaliniam teismui pateikti prejudicinio klausimo ir dėl to jis netampa nepriimtinas³⁰. Taigi, mano nuomone, nėra pagrindo daryti išvados, kaip nurodo AMT, kad antrasis klausimas nepriimtinas.

41. Siekdamas atsakyti į šį klausimą pirmiausia aptarsiu Teisingumo Teismo jurisprudenciją dėl nacionalinių teismų teisėjų nepriklausomumo pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą ir Chartijos 47 straipsnį, siejamus su ESS 2 straipsniu (1 skyrius), o vėliau paaiškinsiu, kodėl, mano nuomone, teisėjų nepriklausomumo principas taikomas jų pareigų paaukštinimo procedūroms (2 skyrius).

1. Jurisprudencija dėl teismų nepriklausomumo

42. Pirmiausia pažymėtina, kad nei ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje, nei Chartijos 47 straipsnyje nereikalaujama, kad valstybės narės įgyvendintų kokį nors konkretų savo teismų sistemos organizavimo modelį. Priešingai, šiomis nuostatomis norima užkirsti kelią nacionalinėms nuostatomis dėl teisingumo sistemos organizavimo, kuriomis atitinkamose valstybėse narėse būtų daroma žala ESS 2 straipsnyje įtvirtintos teisinės valstybės vertybės apsaugai³¹. Pačioje Teisingumo Teismo suformuotoje jurisprudencijoje dėl teismų nepriklausomumo principo daugiausia dėmesio skirta minimaliems reikalavimams, kuriuos turi atitikti nacionalinės sistemos. Visų pirma šiais minimaliais reikalavimais turi būti užtikrinta bent jau tokia apsauga, kokia nustatyta Europos žmogaus teisių konvencijos (EŽTK) 6 straipsnyje, kaip jį aiškina Europos Žmogaus Teisių Teismas³².

²⁹ Ten pat, 69 punktas.

³⁰ Žr. Sprendimą *euro Box Promotion ir kt.* (138 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

³¹ Šiuo klausimu žr. Sprendimą *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ ir kt.* (189 punktas). Taip pat šiuo klausimu žr. 2022 m. lapkričio 7 d. Nutartį *FX ir kt. (Konstitucinio Teismo sprendimų galia III)* (C-859/19, C-926/19 ir C-929/19, EU:C:2022:878, 109 punktas).

³² Žr. Sprendimą *A. K. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo Drausmės bylų kolegijos nepriklausomumas)* (118 punktas).

43. Šiame kontekste Teisingumo Teismas konstatavo, kad teismų nepriklausomumo sąvoka apima du aspektus. Pagal pirmąjį, išorinį, aspektą reikalaujama, kad teismas ar atitinkama institucija savo funkcijas vykdytų visiškai autonomiškai, jos nesaistytų jokie hierarchijos ar pavaldumo ryšiai, ji negautų jokių nurodymų ar įpareigojimų, taigi būtų apsaugota nuo išorinio poveikio ar spaudimo, kurie gali kelti grėsmę nepriklausomam jos narių sprendimų priėmimui ir daryti poveikį jų sprendimams. Antrasis, vidinis, aspektas susijęs su nešališkumo sąvoka ir pagal jį reikalaujama vienodai atsiriboti nuo bylos šalių ir jų atitinkamų interesų, susijusių su nagrinėjamos bylos dalyku. Pagal šį aspektą reikalaujama objektyvumo ir jokio suinteresuotumo bylos baigtimi nebuvimo, išskyrus siekį, kad ginčas būtų išspręstas griežtai laikantis teisės normų³³. Abu šiuos aspektus, žinoma, sieja glaudus ryšys³⁴.

44. Šiuo požiūriu Teisingumo Teismas sukūrė bendrus kriterijus, pagal kuriuos iš esmės reikalaujama, kad taisyklės, visų pirma dėl teismo ar teismines funkcijas vykdančios institucijos sudėties ar jos narių skyrimo, įgaliojimų trukmės ir nusišalinimo, nušalinimo ir atšaukimo priežasčių, būtų tokios, kad teisės subjektams nekiltų jokių pagrįstų abejonių dėl to, ar teismui nedaro įtakos išorės veiksniai, ir dėl jo neutralumo, kai susikerta interesai³⁵. Be to, jis pažymėjo, kad teisėjai turi būti apsaugoti nuo galimų mėginimų daryti poveikį ne tik naudojant bet kokią tiesioginę įtaką, daromą teikiant nurodymus, bet ir netiesioginę įtaką, galinčią pakreipti atitinkamų teisėjų sprendimus kuria nors linkme³⁶.

45. Teisingumo Teismas keliuose sprendimuose iš eilės patvirtino, kad teismų nepriklausomumo principo taikymo sritis yra plati. Jis taikomas taisyklėms dėl teisėjų skyrimo³⁷, jų karjeros raidos ir nutraukimo sąlygoms (įskaitant jų atlyginimo pokyčius³⁸, atleidimą iš pareigų³⁹, jiems taikytiną drausmės režimą⁴⁰ ar baudžiamąją atsakomybę⁴¹ ir jų galimybę pasinaudoti teisminių įgaliojimų vykdymo suėjus įprastam pensiniam amžiui termino pratęsimu)⁴². Be to, šis principas taikomas ir taisyklėms, kuriomis reglamentuojamas teisingumo ministro vykdomas teisėjų delegavimas į aukštesnės instancijos teismą. Tokiomis taisyklėmis turi būti užtikrintos pakankamos garantijos, kad būtų išvengta visų pirma bet kokio pavojaus, kad toks delegavimas bus naudojamas kaip politinės teismo sprendimų turinio kontrolės priemonė⁴³.

³³ Žr., be kita ko, 2019 m. lapkričio 5 d. Sprendimą *Komisija / Lenkija (Bendrosios kompetencijos teismų nepriklausomumas)* (C-192/18, EU:C:2019:924, toliau – Sprendimas *Komisija / Lenkija (Bendrosios kompetencijos teismų nepriklausomumas)*, 108–110 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).

³⁴ Žr., be kita ko, 2011 m. gegužės 3 d. EŽTT sprendimo *Sutyagin prieš Rusiją*, CE:ECHR:2011:0503JUD003002402, 183 punktą.

³⁵ Žr., be kita ko, Sprendimą *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)* (74 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

³⁶ Ten pat, 112 punktas. Žr., be kita ko, Sprendimą *euro Box Promotion ir kt.* (225 ir 226 punktai bei juose nurodyta jurisprudencija).

³⁷ Žr. 2021 m. kovo 2 d. Sprendimą *A. B. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimas – Skundas)* (C-824/18, EU:C:2021:153, 121 punktas) ir 2021 m. spalio 6 d. Sprendimą *W. Ž. (Aukščiausiojo Teismo Išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – Skyrimas)* (C-487/19, EU:C:2021:798).

³⁸ Žr. 2018 m. vasario 27 d. Sprendimą *Associação Sindical dos Juizes Portugueses*, (C-64/16, EU:C:2018:117).

³⁹ Visų pirma žr. 2006 m. rugsėjo 19 d. Sprendimą *Wilson* (C-506/04, EU:C:2006:587, 51 punktas). Taip pat žr. Sprendimą *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)* (75 punktas) ir Sprendimą *Komisija / Lenkija (Bendrosios kompetencijos teismų nepriklausomumas)* (112 ir 113 punktai).

⁴⁰ Žr. 2018 m. liepos 25 d. Sprendimą *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)* (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 67 punktas). Taip pat žr. Sprendimą *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ ir kt.* (199 punktas), kuriame Teisingumo Teismas pažymėjo, jog būtina, kad už tyrimą ir drausminių procedūrų teisėjams inicijavimą atsakinga institucija savo įgaliojimus vykdytų objektyviai ir nešališkai ir kad tuo tikslu ji būtų apsaugota nuo bet kokios išorės veiksmų įtakos.

⁴¹ Žr. Sprendimą *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ ir kt.* (213 punktas).

⁴² Dėl Aukščiausiojo Teismo teisėjų išėjimo į pensiją Lenkijoje žr. Sprendimą *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)*. Dėl Lenkijos bendrosios kompetencijos teismų teisėjų išėjimo į pensiją žr. Sprendimą *Komisija / Lenkija (Bendrosios kompetencijos teismų nepriklausomumas)*.

⁴³ Žr. 2021 m. lapkričio 16 d. Sprendimą *Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim ir kt.* (C-748/19–C-754/19, EU:C:2021:931, 73 punktas).

2. Taikymas teisėjų pareigų paaukštinimo procedūroms

46. Atsižvelgdamas į pirma nurodytą jurisprudenciją neabejoju, kad teisėjų nepriklausomumo principas taikomas jų pareigų paaukštinimo procedūroms, ir to neginčija pagrindinės bylos šalys. Iš šios išvados 45 punkte nurodytų pavyzdžių matyti, kad Teisingumo Teismas šį principą jau taikė daugeliui nacionalinių teismų struktūros organizavimo aspektų ir sudedamųjų dalių, ir jį reikia aiškinti kaip plačios taikymo srities principą. Visų pirma Teisingumo Teismas jau nusprendė, kad pakankamos teismų nepriklausomumo garantijos turi būti užtikrintos nustatant teisėjų skyrimą, jų delegavimą į aukštesnės instancijos teismus ir bendrąsias jų karjeros raidos ir nutraukimo sąlygas reglamentuojančias taisykles. Paaukštinimo įvairaus lygmens teismuose procedūros susijusios būtent su tuo, kaip žemesnės instancijos teisėjai atrenkami siekiant juos paskirti ar deleguoti į aukštesnės instancijos teismus⁴⁴. Be to, jos yra teisėjų karjeros raidai ir nutraukimui taikomų sąlygų dalis. Taigi turėtų būti reikalaujama, kad jos atitiktų teismų nepriklausomumo principą⁴⁵.

47. Atsižvelgdamas į šiuos aspektus manau, kad Chartijos 47 straipsnį ir ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, siejamus su ESS 2 straipsniu, reikia aiškinti taip, kad teismų nepriklausomumo principas taikomas ir teisėjų pareigų paaukštinimo procedūroms.

E. Ar dėl tokios reformos, kokią įgyvendino Rumunija, pažeidžiamas teismų nepriklausomumo principas? (3 ir 4 klausimai)

48. Savo trečiuoju ir ketvirtuoju klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia sužinoti, ar tokia reforma, kokią ginčijamu reglamentu įgyvendino Rumunija, suderinama su teismų nepriklausomumo principu. Jis taip pat klausia, ar tokia reforma prieštarauja Komisijos ataskaitose, parengtose pagal BPM, pateiktoms rekomendacijoms.

49. Prieš nagrinėdamas šiuos klausimus pateiksiu tris pirmines pastabas.

50. Pirma, AMT teigia, kad trečiasis ir ketvirtasis klausimai yra nepriimtini, nes jie grindžiami klaidingu pagrindinėje byloje nagrinėjamos paaukštinimo procedūros apibūdinimu. Šiuo klausimu primintina, kad suformuotoje jurisprudencijoje nustatyta, jog nacionalinio teismo pateiktiems klausimams dėl Sąjungos teisės aiškinimo, atsižvelgiant į faktines aplinkybes ir teisinius pagrindus, kurių Teisingumo Teismas neprivalo tikrinti, taikoma svarbos prezumpcija⁴⁶. Be to, pažymėtina, kad AMT argumentai dėl trečiojo ir ketvirtojo klausimų nepriimtimumo iš tiesų susiję su šių klausimų turiniu ir atsakymu, kurį dėl jų pateiks Teisingumo Teismas. Taigi, mano nuomone, trečiasis ir ketvirtasis klausimai yra priimtini.

⁴⁴ Mano nuomone, būtų tiesiog absurdiška skirtingai vertinti paaukštinimo procedūras ir sprendimus dėl paskyrimo. Valstybės narės būtų įpareigos užtikrinti, kad egzistuotų pakankamos teismų nepriklausomumo garantijos pirmą kartą skiriant teisėjus į žemesnės instancijos teismus, bet vėliau, vykdant jų atranką į aukštesnės instancijos teismus, tokios pareigos nebūtų, nors toks skirtumas niekuo tinkamai nepagrįstas.

⁴⁵ Pažymėtina, kad Europos Žmogaus Teisių Teismas yra nurodęs, jog teisėjų paaukštinimo procedūros daro poveikį teismų nepriklausomumui, taigi netiesiogiai pripažinęs, kad teismų nepriklausomumo principas taikytinas tokioms procedūroms (žr. 2015 m. rugsėjo 15 d. EŽTT sprendimo *Tsanova-Gecheva prieš Bulgariją*, CE:ECHR:2015:0915JUD004380012, 104 punktą). Taip pat žr. Europos Tarybos Ministrų Komiteto 2010 m. lapkričio 17 d. priimtą rekomendaciją CM/Rec(2010)12 ir aiškinamojo memorandumo „Teisėjai: nepriklausomumas, veiksmingumas ir pareigos“ (pateikiama adresu <https://rm.coe.int/cmrec-2010-12-on-independence-efficiency-responsibilities-of-judges/16809f007d>) 49 punktą: „teisėjų nepriklausomumas turi būti užtikrintas ne tik juos skiriant, bet ir per visą jų karjerą. Sąvoka „karjera“ apima paaukštinimą <...>“.

⁴⁶ Žr. Sprendimą euro *Box Promotion ir kt.* (139 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

51. Antra, tai, kad šioje byloje reikia atlikti abstraktų ginčijamame reglamente įtvirtintos reformos suderinamumo įvertinimą, kaip nurodyta šios išvados B dalyje⁴⁷, nereiškia, kad šia reforma nustatyta procedūra galės būti pripažinta netinkama visais aspektais vien dėl to, kad ji gali būti įvykdyta netinkamai. Kaip pažymėjo generalinis advokatas M. Bobek⁴⁸, Teisingumo Teisme turi būti pateikiami tam tikri įtikinami argumentai, kaip būtent ir kaip konkrečiai tam tikra procedūra, kaip antai nagrinėjamoji pagrindinėje byloje, gali pažeisti teismų nepriklausomumą.

52. Konkrečiau kalbant, taikant šios išvados 44 punkte nurodytus kriterijus, būtent dėl šiais klausimais iškeltų problemų teisės subjektams turi kilti pagrįstų abejonių dėl atitinkamų teisėjų nepriklausomumo ir nešališkumo; antraip negali būti jokios struktūrinės teismų nepriklausomumo problemos. Kaip primindamas atitinkamą Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudenciją pažymėjo Teisingumo Teismas, norint nustatyti „nepriklausomumo“ elementą, reikia atsižvelgti, be kita ko, į tai, ar institucija sudaro „nepriklausomumo išpūdį“, nes kalbama būtent apie pasitikėjimą, kurį teismai turi kelti demokratinėje visuomenėje. Kitaip tariant, svarbiausia tai, kaip visuomenė gali pagrįstai suprasti atitinkamus sprendimus⁴⁹. Šiuos sprendimus reikia nagrinėti kaip visumą, nes tam tikrus atitinkamos procedūros ar sistemos aspektus, kurie iš pirmo žvilgsnio gali atrodyti problemiški, gali atsverti kiti aspektai⁵⁰.

53. Trečia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atlikęs būtinus vertinimus, turės priimti galutinį sprendimą dėl klausimo, ar šioje byloje egzistuoja struktūrinė teismų nepriklausomumo problema. Iš tiesų reikia priminti, kad pagal SESV 267 straipsnį Teisingumo Teismas turi įgaliojimus ne taikyti Sąjungos teisės nuostatas konkrečiam atvejui, o tik priimti sprendimus dėl Sutarčių ir Sąjungos institucijų teisės aktų aiškinimo. Vis dėlto pagal suformuotą jurisprudenciją Teisingumo Teismas, remdamasis SESV 267 straipsnyje įtvirtintu teismų bendradarbiavimu ir atsižvelgdamas į bylos medžiagą, gali nacionaliniam teismui pateikti Sąjungos teisės išaiškinimo gaires, kurios jam galėtų būti naudingos vertinant vienos ar kitos šios teisės nuostatos poveikį⁵¹.

54. Pateikęs šiuos paaiškinimus noriu pažymėti, kad, kaip matyti iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo išaiškinimo, Rumunijos žemesnės instancijos teismų teisėjų paaukštinimo procedūra susideda iš dviejų etapų. Pirmasis etapas, reglamentuojamas ginčijamo reglamento II skyriuje, vadinamas „paaukštinimu paliekant eiti tas pačias pareigas“. Jis grindžiamas konkursu raštu, skirtu ir kandidatų teorinėms žinioms, ir praktiniams įgūdžiams patikrinti. Sėkmingi kandidatai paaukštinami suteikiant aukštesnį profesinį rangą, bet faktiškai jie toliau eina tas pačias pareigas⁵².

⁴⁷ Žr. šios išvados 31 ir 33 punktus.

⁴⁸ Žr. generalinio advokato M. Bobek išvadą byloje *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ ir kt.* (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19 ir C-355/19, EU:C:2020:746, 247 ir 248 punktai).

⁴⁹ Žr. Sprendimą *A. K. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo Drausmės bylą kolegijos nepriklausomumas)* (127 punktas), kuriame šiuo tikslu nurodytas 2018 m. lapkričio 6 d. EŽTT sprendimo *Ramos Nunes de Carvalho e Sá prieš Portugaliją*, CE:ECHR:2018:1106JUD005539113, 144 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija ir 2011 m. birželio 21 d. EŽTT sprendimo *Fruni prieš Slovakiją*, CE:ECHR:2011:0621JUD000801407, 141 punktas.

⁵⁰ Sutinku su Komisija, kad vertinant ginčijamą reglamentu įtvirtintos reformos suderinamumą su teismų nepriklausomumo principu svarbu tai, koks yra bendras įvairių šios reformos sudedamųjų dalių poveikis.

⁵¹ Žr. Sprendimą *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ ir kt.* (201 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

⁵² Kaip suprantu, iki reformos teisėjų pareigos Rumunijoje buvo paaukštinamos tik išlaikius kelis egzaminus raštu, kuriais buvo patikrinamos kandidatų teorinės žinios ir praktiniai įgūdžiai. Paaukštinimo procedūrą prižiūrėjo *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Aukščiausiasis kasacinis ir teisingumo teismas, Rumunija) teisėjai, apeliacinių teismų teisėjai ir *Institutul national al Magistraturii* (Nacionalinis magistratų institutas, Rumunija) dėstytojai.

55. Antrasis etapas „faktinis paaukštinimas“ reglamentuojamas minėto reglamento III skyriuje. Šiame etape kandidatus, kurie jau buvo paaukštinti „paliekant eiti tas pačias pareigas“ ir kurie turi reikalaujamą profesinį rangą, leidžiama faktiškai paskirti į apygardos ar apeliacinę teisumą⁵³.

56. Pareiškėjai pagrindinėje byloje nekelia klausimų dėl pirmojo paaukštinimo procedūros etapo, t. y. paaukštinimo „paliekant eiti tas pačias pareigas“. Jie siekia tik nugincyti antrojo šios procedūros etapo („faktinio paaukštinimo“ procedūros), per kurį atrankos komisija turi įvertinti kandidatų darbą ir elgesį per paskutinius trejus metus iki jų dalyvavimo tame antrajame etape, vykdymo būdą⁵⁴. Atrodo, kad jiems ypač didelių sunkumų kelia du šios procedūros aspektai: i) „faktinio paaukštinimo“ procedūroje dalyvaujančių atrankos komisijos narių skyrimo ir komisijos sudarymo tvarka ir ii) kriterijai, atrankos komisijos narių taikomi priimant sprendimus dėl kandidatų, kurių pareigos bus paaukštintos⁵⁵.

1. Pirmasis aspektas: skyrimas į atrankos komisiją ir jos sudėtis

57. Ginčijamame reglamente nustatyta, kad „faktinio paaukštinimo“ procedūroje dalyvaujančių kandidatų vertinimą turi atlikti atrankos komisija, kurios narius skiria AMT Teisėjų skyrius⁵⁶. Ši komisija kiekviename apeliaciniame teisme sudaroma iš to teismo pirmininko ir keturių jo narių, kurių specializacija turi atitikti laisvoms vietoms užimti reikalingą specializaciją. Keturis narius AMT Teisėjų skyrius parenka vadovaudamasis apeliacinio teismo valdybos (kurios narys yra ir to teismo pirmininkas) siūlymu⁵⁷.

58. Pareiškėjai pagrindinėje byloje teigia, kad ginčijamu reglamentu apeliacinių teismų pirmininkams suteikiama per daug galios. Be to, jų nuomone, dėl reformos kyla pavojus, kad kandidatai, dalyvaujantys „faktinio paaukštinimo“ procedūroje, paklus apeliacinių teismų pirmininkams ir šių teismų nariams bei jausis jiems skolingi. Šiuo klausimu jie nurodo, kad į atrankos komisijos sudėtį įeinantys asmenys taip pat yra atsakingi už sprendimų, kuriuos priėmė žemesnės instancijos teismuose dirbantys kandidatai, peržiūrą apeliacine tvarka ir už periodinį kandidatų darbo, kurį jie atliko kaip teisėjai, rezultatų vertinimą, kai (ir jeigu) jų pareigos paaukštinamos skiriant į apeliacinę teisumą. Jie tvirtina, kad pavojus teismų nepriklausomumui kyla ne tik tada, kai teisėjams daromas politinis spaudimas, bet ir kai teismų sistemos viduje skatinamas šališkumas ir nepotizmas.

59. Mano nuomone, taikant šios išvados 44 punkte nurodytus kriterijus, pareiškėjų pagrindinėje byloje pateiktos aplinkybės savaime negali teisės subjektams sukelti pagrįstų abejonių dėl „faktinio paaukštinimo“ procedūros kandidatų atsparumo išorės veiksniams, tačiau tai turės patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

⁵³ Šioje „faktinio paaukštinimo“ procedūroje (antrasis etapas) norintys dalyvauti kandidatai turi registruotis AMT ir nurodyti teisumą (apygardos ar apeliacinę teisumą) ir atitinkamą to teismo padalinį, į kurį norėtų pretenduoti. AMT Teisėjų skyrius yra atsakingas už laisvų vietų, į kurias turi būti vykdomas „faktinio paaukštinimo“ konkursas, nustatymą, konkurso organizavimo datą ir vietą, konkurso vykdymo būdą ir taikomą grafiką (žr. ginčijamo reglamento 30 straipsnio 1 dalį ir 32 straipsnio 1 dalį). Sąlygos, kurias turi atitikti kandidatai, norintys dalyvauti procedūroje, išvardytos Įstatymo Nr. 303/2004 (iš dalies pakeisto Įstatymu Nr. 242/2018) 46² straipsnyje ir ginčijamo reglamento 31 straipsnio 1 dalyje.

⁵⁴ Kaip nustatyta Įstatymo Nr. 303/2004 46³ straipsnyje. Taip pat žr. ginčijamo reglamento 36 straipsnio 6 dalį ir 38 straipsnį.

⁵⁵ Iš 2022 m. lapkričio 22 d. Komisijos ataskaitos Europos Parlamentui ir Tarybai „Rumunijos pažanga įgyvendinant bendradarbiavimo ir tikrinimo mechanizmą“ (COM(2022) 664 *final*) suprantu, kad nuostatų, susijusių su konkurso būdu vykdomu „paaukštinimu paliekant eiti tas pačias pareigas“, galiojimas bus sustabdytas iki 2025 m. gruodžio mėn., šiuo laikotarpiu leidžiant vykdyti tik faktinį paaukštinimą. Nuo 2025 m. paaukštinimą paliekant eiti tas pačias pareigas numatoma vykdyti ne daugiau kaip 20 % visų laisvų vietų užimti.

⁵⁶ Žr. ginčijamo reglamento 36 straipsnio 1, 2 ir 5 dalis.

⁵⁷ Žr. ginčijamo reglamento 36 straipsnio 1 ir 2 dalis. Dėl paskyrimo į kiekvieno apeliacinio teismo teritorijoje esančius apygardos teismus gali būti sudaryta kita atrankos komisija (jeigu reikia), į kurios sudėtį įeina apeliacinio teismo pirmininkas ir keturi apygardos teismų, patenkančių į to teismo jurisdikciją, atitinkamos specializacijos nariai (žr. minėto reglamento 36 straipsnio 3 dalį).

60. Tokią išvadą padariau dėl dviejų priežasčių.

61. Pirmiausia pažymėtina, kad, nors Teisingumo Teismas savo jurisprudencijoje pabrėžė, kad visų pirma turi būti užtikrintas teismų nepriklausomumas nuo įstatymų leidžiamosios ir vykdomosios valdžių⁵⁸, jis iki šiol daug dėmesio neskyrė tam, kad pavaldumu ir kontrole grindžiami teismų tarpusavio santykiai, kuriuose nedalyvauja įstatymų leidžiamoji ir vykdomoji valdžia, gali sukelti problemų dėl teismų nepriklausomumo⁵⁹.

62. Manau, kad tokį skirtumą galima nesunkiai paaiškinti. Bylos dėl teismų nepriklausomumo nuo kitų valdžios šakų (pvz., bylos dėl ministro atliekamo teisminės institucijos narių skyrimo) dažniau patenka į Teisingumo Teismo akiratį, nes, kaip pažymėjo Teisingumo Teismas⁶⁰, jos susijusios su „valdžių atskyrimo“ doktrinos esme. Taigi jas lengviau atpažinti ir išvelgti galimas problemas. Bylos dėl tam tikrų teismų narių vykdomo poveikio savo kolegoms yra subtilesnio pobūdžio. Vis dėlto dėl jų taip pat gali kilti teismų nepriklausomumo problemų. Iš tiesų, be abejo, įmanoma ir visai nesunkiai įsivaizduojama, kad dėl tam tikrų teismų savivaldos formų gali atsirasti „priklausomų teisėjų sistema nepriklausomoje teismų sistemoje“, kai nederamą įtaką teismų sistemos viduje daro teismų pareigūnai, pavyzdžiui, teismų pirmininkai arba teismų savivaldos įstaigų pareigūnai⁶¹. Šiuo požiūriu teismų nepriklausomumo problemų gali atsirasti ne tik tais atvejais, kai dalyvauja kitos valdžios šakos ar tretieji asmenys, bet ir pačios teismų sistemos viduje, jeigu yra pavojus, kad teisėjams netinkamą poveikį gali daryti jų kolegos⁶². Vis dėlto, nors nerimui sukelti pakanka vien įstatymų vykdomosios ar leidžiamosios valdžios dalyvavimo priimant sprendimus dėl teismų sistemos, ta aplinkybė, kad tam tikri teisėjai kontroliuoja savo kolegas (jeigu šiuo aspektu neišikiša įstatymų vykdomoji ar leidžiamoji valdžia⁶³), savaime nereiškia, jog gali kilti problemų dėl teismų nepriklausomumo⁶⁴.

⁵⁸ Žr. Sprendimą euro *Box Promotion ir kt.* (228 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). Taip pat žr. 2021 m. lapkričio 16 d. Sprendimą *Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim ir kt.* (C-748/19–C-754/19, EU:C:2021:931, 68 punktas).

⁵⁹ Mano nuomone, Teisingumo Teismas iš tikrųjų mano, kad tie atvejai, kai teisėjus į tam tikras pareigas ar tam tikroms funkcijoms (pvz., drausminėms) vykdyti gali rinkti ar skirti *jų kolegos*, apskritai kelia mažiau problemų, nei tie, kai juos į tas pareigas ar toms funkcijoms vykdyti renka ar skiria kitos valdžios šakos (žr. Sprendimą *A. K. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo Drausmės bylų kolegijos nepriklausomumas)* (143 punktas) ir 2021 m. liepos 15 d. Sprendimą *Komisija / Lenkija (Teisėjams taikoma drausminė tvarka)* (C-791/19, EU:C:2021:596, 104 punktas)). Taip pat žr. Europos Tarybos Ministrų Komiteto 2010 m. lapkričio 17 d. priimtą rekomendaciją CM/Rec(2010)12 ir aiškinamojo memorandumo „Teisėjai: nepriklausomumas, veiksmingumas ir pareigos“ (pateikiama adresu <https://rm.coe.int/cmrec-2010-12-on-independence-efficiency-responsibilites-of-judges/16809f007d>) 46 punktą: „sprendimus dėl teisėjų atrankos ir karjeros priimanti institucija turi būti nepriklausoma nuo įstatymų vykdomosios ir leidžiamosios valdžių. Siekiant užtikrinti jos nepriklausomumą, bent pusė šios institucijos narių turėtų būti kolegų atrinkti teisėjai“.

⁶⁰ Žr., be kita ko, 2021 m. lapkričio 16 d. Sprendimą *Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim ir kt.* (C-748/19–C-754/19, EU:C:2021:931, 68 punktas).

⁶¹ Žr. Kosař, D., *Perils of Judicial Self-Government in Transitional Societies*, Cambridge University Press, Cambridge, 2016, p. 407. Taip pat žr. generalinio advokato M. Bobek išvadą sujungtose bylose euro *Box Promotion ir kt.* (C-357/19 ir C-547/19, EU:C:2021:170, 152 punktas).

⁶² Žr. 2010 m. liepos 15 d. EŽTT sprendimo *Gazeta-Ukraina-Tsentr prieš Ukrainą*, CE:ECHR:2010:0715JUD001669504, 33 punktą. Taip pat žr. Europos Tarybos Ministrų Komiteto 2010 m. lapkričio 17 d. priimtą rekomendaciją CM/Rec(2010)12 ir aiškinamojo memorandumo „Teisėjai: nepriklausomumas, veiksmingumas ir pareigos“ (pateikiama adresu <https://rm.coe.int/cmrec-2010-12-on-independence-efficiency-responsibilites-of-judges/16809f007d>) 30 punktą: „teismų nepriklausomumas yra ne tik laisvė nuo netinkamo išorės poveikio, bet ir nuo netinkamo poveikio teismų sistemos viduje, daromo kitų teisėjų ar teisminių institucijų“.

⁶³ Dėl tokio kišimosi pavyzdžio žr. Sprendimą *A. K. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo Drausmės bylų kolegijos nepriklausomumas)*, kuris buvo susijęs su Nacionalinės teisėjų tarybos (toliau – NTT) Lenkijoje nepriklausomumu nuo politinių institucijų (143 punktas). Teisingumo Teismas nurodė, kad „penkiolika NTT narių iš teisėjų tarpo anksčiau rinko jų kolegos teisėjai, o dabar juos renka įstatymų leidžiamosios valdžios institucija iš kandidatų, kuriuos gali siūlyti dviejų tūkstančių piliečių arba dvidešimt penkių teisėjų grupė, ir dėl šios reformos NTT narių, kilusių tiesiogiai iš politikų tarpo ir renkamų politikų, skaičius padidėjo iki 23, kai iš viso šioje institucijoje yra 25 nariai“.

⁶⁴ Žr. Kosař, D., *Perils of Judicial Self-Government in Transitional Societies*, Cambridge University Press, Cambridge, 2016, p. 408: „nors daugumoje naujausių dokumentų dėl teismų nepriklausomumo ir teismų tarybų pripažįstama, kad netinkamas spaudimas teisėjui gali kilti pačioje teismų sistemoje, galbūt dėl istorinių priežasčių bendrai sutariama, kad vidinis spaudimas kažkodėl mažiau pavojingas“.

63. Nepaisant to, sutinku su pareiškėjais pagrindinėje byloje, kad bet kurioje demokratinėje sistemoje negerai suteikti vienam asmeniui ar institucijai pernelyg daug galios, nesvarbu, apie kurią valdžios šaką kalbama. Jeigu per daug galios sutelkiama keliose rankose, atsiranda mažiau atskaitomybės ir daugiau galimybių nepagrįstiems sprendimams, šališkumui, nepotizmui ir piktnaudžiavimui⁶⁵. Šiuo aspektu tiesa, kad atrankos komisijos nariai atlieka kelias funkcijas, kurios gali daryti poveikį žemesnės instancijos teismų teisėjų profesiniam gyvenimui ir karjerai. Jie atsakingi už žemesnės instancijos teismų teisėjų pareigų paaukštinimo procedūros vykdymą, tų teisėjų priimtų sprendimų peržiūrą apeliacine tvarka ir periodinį jų darbo vertinimą, jeigu (ir kai) jie galiausiai paaukštinami ir paskiriami į apeliacinį teismą, o apeliacinių teismų pirmininkai atsakingi už rekomendacijų dėl asmenų, kurie įeis į atrankos komisijos sudėtį, teikimą.

64. Vis dėlto, ar to pakanka, kad teisės subjektams būtų sukelta pagrįstų abejonių dėl žemesnės instancijos teismų teisėjų atsparumo išorės veiksniams? Mano nuomone, to nepakanka. Turi būti matyti, kad dėl tokio galios sutelkimo iš tiesų gali atsirasti išorinis įsikišimas ar spaudimas, galintis pakenkti nepriklausomam žemesnės instancijos teismų teisėjų sprendimų priėmimui ir padaryti poveikį jų sprendimams, pvz., sukuriant paskatas jų nagrinėjamosiose bylose palankiau vertinti vieną šalį, palyginti su kita šalimi, arba priimti sprendimus siekiant įtikti tiems, kurie juos skiria ar paaukština⁶⁶. Man atrodo, kad vien ta aplinkybė, jog žemesnės instancijos teismų teisėjai, siekiantys padidinti savo galimybes būti paaukštintiems, kai jiems nedaro poveikio kitos aplinkybės (pvz., tai, ar jų priimami sprendimai tiks konkrečiam nariui, tarkime, apeliacinio teismo pirmininkui), skatinami stengtis užtikrinti kuo aukštesnę tų sprendimų kokybę ir taip sumažinti pavojų, kad šie bus panaikinti apeliaciniame procese, yra palyginti nekenksminga sistemoje, kurioje žemesnės instancijos teismai turi vadovautis aukštesnės instancijos teismų jurisprudencija, jeigu nėra įtikinamų priešasčių elgtis kitaip⁶⁷.

65. Be to, priešingai tam, ką gana neigiamai apibūdino pareiškėjai pagrindinėje byloje, būtų galima teigti, kad valstybių narių apeliacinių teismų nariai pagal Sąjungos teisę taip pat privalo laikytis teismų nepriklausomumo principo ir nepasiduoti išorės poveikiui ar spaudimui, todėl jie iš esmės gali tinkamai įvertinti kandidatų darbą ir spręsti, kas iš jų nusipelno būti paaukštintas. Iš tiesų ta aplinkybė, kad jiems gali būti paskirta nagrinėti apeliacinius skundus dėl sprendimų, kuriuos kandidatai priima kaip žemesnės instancijos teismų teisėjai, ir kad jie yra susipažinę su teismų darbu bei teismų sprendimų rengimu, mano nuomone, tik patvirtina jų gebėjimą tokiomis aplinkybėmis, kokios nagrinėjamos pagrindinėje byloje, kurioje nekeliamas klausimas dėl jų pačių nepriklausomumo, atlikti tokį vertinimą.

⁶⁵ Šiuo klausimu pažymėtina, kad Konsultacinė Europos teisėjų taryba (toliau – CCJE) savo nuomonėje Nr. 17(2014) dėl teisėjų darbo vertinimo, teisingumo kokybės ir pagarbos teismų nepriklausomumui nurodė, jog „tais atvejais, kai individualus vertinimas daro poveikį teisėjo paaukštinimui, atlyginimui ar pensijai, arba jis dėl to netgi gali būti atleistas iš pareigų, egzistuoja pavojus, kad vertinamasis teisėjas sprendimus bylose priims vadovaudamasis ne savo atliktu objektyviu faktinių aplinkybių ir teisės aiškinimu, o tuo, kas, jo nuomone, gali patikti jį vertinantiems asmenims. <...> pavojaus teismų nepriklausomumui negalima visiškai išvengti net tais atvejais, kai vertinimą atlieka kiti teisėjai“ (žr. nuomonės 6 punktą; pateikiama internete adresu <https://www.csm.it/documents/46647/0/Opinion+No.+17+%282014%29.pdf/f596c4a8-7019-47e1-9b35-14551977b471>).

⁶⁶ Žr., pvz., generalinio advokato M. Bobek išvadą sujungtose bylose *Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim ir kt.* (C-748/19–C-754/19, EU:C:2021:403). Ši byla buvo susijusi su nacionalinės teisės aktu, pagal kurį teisingumo ministras (jis yra generalinis prokuroras ir vykdomosios valdžios atstovas) galėjo neribotam laikotarpiui deleguoti teisėjus į aukštesnės instancijos teismus, remdamasis viešai nepaskelbtais kriterijais, ir bet kuriuo metu nutraukti šį delegavimą savo nuožiūra. Savo išvadoje generalinis advokatas M. Bobek labai aiškiai pažymėjo, kad dėl tokio teisės akto teisėjai gali būti skatinami priimti prokurorui naudingus sprendimus arba, kalbant abstrakčiau, sprendimus, kurie patiktų teisingumo ministrui (generaliniam prokurorui), taigi būtų šališki. Jis paaikšino, kad kai kurie teisėjai gali būti linkę manyti, jog taip priimant sprendimus gali padidėti galimybė, kad jie bus deleguoti į aukštesnės instancijos teismą, taigi galbūt įgys geresnes karjeros perspektyvas ir gaus didesnę atlyginimą.

⁶⁷ Tokių įtikinamų priešasčių visų pirma būtų tuo atveju, kai iš žemesnės instancijos teismų teisėjų būtų reikalaujama laikytis Sąjungos teisei prieštaraujančios aukštesnės instancijos teismų jurisprudencijos, o tai darydami jie praktiškai netektų galimybės pateikti prejudicinius klausimus Teisingumo Teismui ir nesivadovauti tokia jurisprudencija.

66. Antra, vien tos aplinkybės, kad sprendimai dėl teisėjų skyrimo (arba šiuo atveju jų pareigų paaukštinimo) patikėti vieniems, o ne kitiems asmenims ar asmenų grupėms, mano nuomone, *nepakanka* konstatuoti, jog nėra pakankamų teismų nepriklausomumo garantijų. kažkas – įstatymų vykdomosios ar leidžiamosios valdžios nariai, teismų nariai, visos šios trys valdžios arba netgi visiškai kita institucija – turi būti atsakingas už tuos paskyrimus ir dažnai nėra lengva sugalvoti, kas galėtų būti tobulas kandidatas šiam darbui atlikti. Kaip ką tik paaiškinau, teismų nariai iš esmės tinka tokioms funkcijoms atlikti. Vis dėlto, atrodo, net tais atvejais, kai teisėjus faktiškai skiria ar paaukština vykdomoji valdžia, tai savaime nekelia problemų dėl teismų nepriklausomumo⁶⁸.

67. Teisingumo Teismas šį požiūrį patvirtino, be kita ko, Sprendime *A. B. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimas – Skundas)*⁶⁹ ir Sprendime *Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim ir kt.*⁷⁰ Pastarasis sprendimas susijęs su sąlygomis, kuriomis vadovaudamasis teisingumo ministras gali deleguoti teisėją į aukštesnės instancijos teismą ar atšaukti šį delegavimą. Toje byloje Teisingumo Teismas iš esmės pažymėjo, kad, siekiant išvengti savivalės ir galimybių manipuliuoti, svarbiausia ne tai, „kas“ priima sprendimus, bet tai, kad tie sprendimai būtų priimti remiantis iš anksto žinomais kriterijais ir tinkamai motyvuoti⁷¹. Žinoma, tai nereiškia, kad nesvarbu, „kas“ atsakingas už teisėjų skyrimą ar paaukštinimą: mano nuomone, kuo labiau atrodo, jog „kas“ kelia problemų, pvz., dėl valdžių atskyrimo ar už paskyrimą atsakingos institucijos ir skiriamų teisėjų subordinacijos santykio, tuo daugiau reikia materialinių ir procedūrinių garantijų tam, kad būtų sumažinta galimybė kilti neteisėtumo įspūdžiui. Taigi šiuo aspektu tos garantijos turi lemiamą reikšmę.

68. Mano nuomone, minėtas išvadas galima pritaikyti ir šioje byloje. Visais atvejais, įskaitant tuos, kai už nacionalinio teismo teisėjų skyrimą ar paaukštinimą atsakinga institucija turi visas galimybes vykdyti tokias funkcijas, vertinant teismų nepriklausomumą svarbu ne tai, kas vykdo tokią paaukštinimo procedūrą, kokia nustatyta ginčijamu reglamentu, o tai, ar už šią procedūrą atsakingos institucijos taikomi kriterijai yra pakankamai aiškūs, objektyvūs ir juos galima patikrinti⁷² ir ar ši institucija turi pagrįsti savo sprendimus. Be to, reikšminga ir tai, ar šiuos sprendimus galima apskųsti teismui⁷³.

69. Atsižvelgdamas į tai dabar išnagrinėsiu, ar tokiomis aplinkybėmis, kokios susiklostė pagrindinėje byloje, atrankos komisijos taikomi kriterijai atitinka minėtus reikalavimus.

2. Antrasis aspektas: atrankos komisijos taikomi kriterijai

70. Kaip jau pažymėjau, šioje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar vykdant „faktinio paaukštinimo“ procedūrą atrankos komisijos taikomi kriterijai atitinka šios išvados 68 punkte nurodytus reikalavimus ar, priešingai, jos nariams leidžia naudotis

⁶⁸ Antraip ta aplinkybė, kad daugelyje valstybių narių teisėjus skiria valstybės ar vyriausybės vadovas, t. y. vykdomoji valdžia, automatiškai reikštų, jog jie visi nėra nepriklausomi (šiuo klausimu žr. generalinio advokato M. Bobek išvadą sujungtose bylose *Box Promotion ir kt.* (C-357/19 ir C-547/19, EU:C:2021:170, 217 punktas).

⁶⁹ Žr. 2021 m. kovo 2 d. sprendimą (C-824/18, EU:C:2021:153, 122 ir 123 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).

⁷⁰ Žr. 2021 m. lapkričio 16 d. sprendimą (C-748/19–C-754/19, EU:C:2021:931).

⁷¹ Ten pat, 79 punktas.

⁷² Atrodo, kad Teisingumo Teismas savo jurisprudencijoje iš esmės laikosi pozicijos, kad dėl sprendimų, darančių poveikį pareigas einančių teisėjų karjeros raidos ir nutraukimo sąlygoms, teisės subjektams gali kilti pagrįstų abejonų dėl atitinkamų teisėjų nepriklausomumo ir nešališkumo, jeigu jiems taikomi kriterijai yra pernelyg neaiškūs, subjektyvūs ar jų negalima patikrinti (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Komisija / Lenkija (Bendrosios kompetencijos teismų nepriklausomumas)* 122 punktą).

⁷³ Šiuo klausimu žr. Sprendimą *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)* (114 punktas). Taip pat žr. Sprendimą *euro Box Promotion ir kt.* (240 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

„nepagrįsta diskrecija“ ir dėl to teisės subjektams gali kilti pagrįstų abejonių dėl žemesnės instancijos teismų teisėjų, kuriems taikoma ši procedūra, nepriklausomumo. Nepagrįsta diskrecija visų pirma egzistuoja tada, kai teisės aktuose nenustatyta (taigi negalima patikrinti), kaip arba kokiais kriterijais vadovaujantis vykdoma konkreti procedūra, tokios nuostatos ar kriterijai yra neaiškūs ar nereikšmingi arba dėl jų galima įtarti esant netinkamą politinių ar kitų jėgų poveikį (pvz., kai taikomi kriterijai nepakankamai objektyvūs)⁷⁴.

71. Atsižvelgdamas į tai manau, kad reikia ypač atkreipti dėmesį į kelis šios bylos aspektus.

72. Pirma, „faktinio paaukštinimo“ procedūroje taikomos dvi atskiros ir aiškiai nustatytos kriterijų grupės. Iš tiesų pagal ginčijamą reglamentą vertinant kandidatų darbą reikia atsižvelgti į tris kriterijus: i) gebėjimas analizuoti ir apibendrinti, saviraiškos nuoseklumas; ii) argumentavimo aiškumas ir logika, šalių pareiškimų ir gynybos argumentų analizė, *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Aukščiausiasis kasacinis ir teisingumo teismas) ir apeliacinių teismų jurisprudencijos paisymas; ir iii) gebėjimas laikytis protingų terminų nagrinėjant bylas ir rengiant sprendimus⁷⁵. Be to, vertinant kandidatų elgesį vadovaujamosi dviem kriterijais: i) tinkamas kandidato požiūris į bylų šalis, advokatus, ekspertus ir vertėjus ar elgesys su jais nagrinėjant bylas ir vykdant kitą profesinę veiklą, taip pat jo gebėjimas spręsti teismo salėje kylančias problemas, ir ii) kandidato gebėjimas bendradarbiauti su kitais teismo nariais ir bendrauti su kitais teisėjais ir darbuotojais⁷⁶. Šie kriterijai aiškiai išvardyti ginčijamame reglamente, taigi juos galima patikrinti. Be to, jie visi reikšmingi siekiant susidaryti nuomonę apie kandidatų teisminę veiklą ir nuopelnus⁷⁷.

73. Antra, dėl klausimo, ar tokie kriterijai pakankamai objektyvūs, pažymėtina, kad siekdama patikrinti atitiktį dviem pirmiesiems kriterijams atrankos komisija pasirenka 10 per pastaruosius trejus metus kandidatų priimtų sprendimų⁷⁸. Šie sprendimai parenkami atsitiktinai, naudojantis kompiuterių programine įranga ir vėlgi remiantis bendrais kriterijais⁷⁹. Be to, siekdama įvertinti kandidatų gebėjimus pagal įvairius su jų elgesiu susijusius kriterijus, atrankos komisija klausosi teismo posėdžių, kuriems pirmininkavo kiekvienas iš kandidatų, įrašų⁸⁰. Komisija taip pat vertina kandidatų profesinėse asmens bylose esančią informaciją, *Inspekția Judiciară* (Teismų inspekcija, Rumunija) teikiamą informaciją dėl galimų drausmės ir etikos pažeidimų vertinamuoju laikotarpiu, be to, bet kokią kitą informaciją apie kandidatus, kurią galima patikrinti⁸¹.

⁷⁴ Šiuo klausimu žr. 2016 m. sausio 12 d. EŽTT sprendimo *Miracle Europe Kft. prieš Vengriją*, CE:ECHR:2016:0112JUD005777413, 58 punktą.

⁷⁵ Žr. ginčijamo reglamento 43 straipsnio 1 dalį.

⁷⁶ Žr. ginčijamo reglamento 45 straipsnio 1 dalį.

⁷⁷ Žinoma, su sąlyga, kad bylų nagrinėjimo ir sprendimų parengimo per protingus terminus kriterijus nedaro poveikio žemesnės instancijos teismų teisėjų laisvei pateikti prejudicinius klausimus Teisingumo Teismui ir nepaisyti aukštesnės instancijos teismų jurisprudencijos, jeigu ši prieštarauja Sąjungos teisei (žr. šios išvados 68 punktą).

⁷⁸ Žr. ginčijamo reglamento 39 straipsnio 1 dalį. Dėl trečiojo kriterijaus, susijusio su terminų laikymusi – vertinimas grindžiamas teismo, kuriame dirba kandidatai, pateiktais statistiniais duomenimis ir kitais dokumentais. Ši informacija yra susijusi ir su kandidatų darbu (pvz., per koki vidutinį laikotarpį jie priimdavo sprendimus), ir su teismo, kuriame jie dirba, veikla.

⁷⁹ Žr. ginčijamo reglamento 39 straipsnio 6 dalį. Pareiškėjai pagrindinėje byloje tvirtina, kad tie 10 sprendimų, kuriais atlikdama vertinimą remiasi atrankos komisija, nepakankamai reprezentatyviai atspindi kandidatų darbą. Vis dėlto šiuo klausimu pažymėtina, kad pagal ginčijamo reglamento 39 straipsnio 2 dalį reikalaujama, kad tokie sprendimai būtų „reikšmingi“, o šio reglamento 39 straipsnio 7 dalyje konkrečiai nurodoma, kad nevertinami tam tikros rūšies sprendimai (pvz., dėl bylos nutraukimo). Be to, jie teigia, kad apie šiuos sprendimus kandidatai neinformuojami, taigi negali jiems prieštarauti. Nors tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, man atrodo, kad iš tiesų toks prieštaravimas įmanomas (žr. šios išvados 76 punktą). Pagal ginčijamo reglamento 39 straipsnio 12 dalį kandidatai taip pat gali pateikti sprendimus komisijai.

⁸⁰ Žr. ginčijamo reglamento 44 straipsnio 1 ir 3 dalis.

⁸¹ Žr. ginčijamo reglamento 44 straipsnio 1 dalį.

74. Žinoma, negalima atmesti galimybės, kad atrankos komisijai aiškinant šiuos įvairius aspektus, kai ji siekia susidaryti nuomonę apie kandidatų darbą ir elgesį, atsiranda tam tikro subjektyvumo, ir tai netgi neišvengiama. Vis dėlto, mano nuomone, konstatuotina, kad yra gana daug informacijos ir įrodymų šaltinių, kuriais priimdami sprendimą dėl kiekvieno kandidato turi remtis atrankos komisijos nariai, ir jie gana įvairūs. Iš dalies dėl to visa „faktinio paaukštinimo“ procedūra atrodo *a priori* paremta objektyviu, o ne diskreciniu vertinimu.

75. Trečia, pažymėtina, kad, kaip matyti iš bylos medžiagos, ginčijamame reglamente taip pat nustatyta, jog siekdama priimti sprendimą dėl to, kurie kandidatai turėtų pasinaudoti paaukštinimo procedūra, atrankos komisija turi atsižvelgti į skyrius, kuriame kiekvienas kandidatas eina pareigas paaukštinimo procedūros vykdymo metu⁸², ir pagal hierarchiją aukštesnio teismo skyrius, atitinkančio kandidato specializaciją, pagrįstą nuomonę⁸³. Dėl šio klausimo Teisingumo Teismas nurodė, kad dėl kitos institucijos dalyvavimo tokių sprendimų priėmimo procedūroje ši iš esmės gali tapti objektyvesnė. Žinoma, tai taikytina tik tuo atveju, jei ši įstaiga pati yra nepriklausoma nuo įstatymų leidžiamosios ir vykdomosios valdžių ir nuo institucijos, kuriai turi pateikti išvadą, ir jei tokia išvada teikiama remiantis objektyviais ir tinkamais kriterijais ir yra tinkamai motyvuota, kad ta institucija savo sprendimą galėtų priimti remdamasi objektyvia informacija⁸⁴. Be abejo, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar taip yra.

76. Galiausiai, kalbant apie atrankos komisijos pareigą nurodyti savo sprendimų motyvus ir galimybę šios komisijos priimtus sprendimus apskūsti teisme, pažymėtina, kad pasibaigus procedūrai atrankos komisija privalo parengti motyvuotą ataskaitą, kurioje nurodomi pagal penkis pirma nurodytus kriterijus skirti balai ir bendras kandidatui skirtas balas⁸⁵. Be to, jeigu kandidatas turi prieštaravimų tos ataskaitos projektui, jis gali juos pareikšti per pokalbį su atrankos komisija, kuris vykdomas visais atvejais, taip pat raštu⁸⁶. Be to, kandidatas per 48 valandas nuo rezultatų paskelbimo dienos gali pateikti skundą dėl gauto balo AMT Teisėjų skyriui, kuris priima sprendimą dėl būtinybės atlikti naują vertinimą arba tam tikrais atvejais pats atlieka naują vertinimą⁸⁷.

77. Mano nuomone, įvertinus visus šiuos aspektus kartu matyti, kad nėra realaus pavojaus, kad bus pasinaudota „nepagrįsta diskrecija“, dėl kurio teisės subjektams kiltų pagrįstų abejonių dėl atitinkamų teisėjų nepriklausomumo. Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar iš tiesų taip yra. Esu linkęs nepritari pareiškėjų pagrindinėje byloje išreikštiems nuogąstavimams dėl to, kad atrankos komisijos taikomi kriterijai nepakankamai objektyvūs, su sąlyga, kad tai patikrins minėtas teismas.

78. Atsižvelgdamas į tai manau, kad Chartijos 47 straipsnyje ir ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje, siejamuose su ESS 2 straipsniu, įtvirtinto teismų nepriklausomumo principo nepažeidžia nustatyta nacionalinio teismo teisėjų pareigų paaukštinimo skiriant į aukštesnės instancijos teismą procedūra, grindžiama jų darbo ir elgesio vertinimu, atliekamu iš šio aukštesnės instancijos teismo pirmininko ir teisėjų sudarytos komisijos, kuri be šio vertinimo apeliacine tvarka peržiūri žemesnės instancijos teismų teisėjų priimtus sprendimus ir atlieka periodinį šių teisėjų vertinimą, kai (ir jeigu) jų pareigos paaukštinamos skiriant į atitinkamą

⁸² Žr. ginčijamo reglamento 44 straipsnio 1, 2 ir 4 dalis.

⁸³ Žr. ginčijamo reglamento 42 straipsnio 1 dalį.

⁸⁴ Šiuo klausimu žr. Sprendimą *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)* (115 ir 116 punktai).

⁸⁵ Žr. ginčijamo reglamento 46 straipsnį.

⁸⁶ Žr. ginčijamo reglamento 47 straipsnį.

⁸⁷ Žr. ginčijamo reglamento 49 straipsnį.

aukštesnės instancijos teismą. Vis dėlto, net jeigu tos komisijos nariai patys yra nepriklausomi, jų taikomi kriterijai turi būti pakankamai objektyvūs, reikšmingi ir juos turi būti galima patikrinti, kad teisės subjektams nekiltų pagrįstų abejonių, jog minėti žemesnės instancijos teismų teisėjai apsaugoti nuo išorinio kišimosi ar spaudimo, dėl kurio būtų pakenkta nepriklausomam jų sprendimų priėmimui ir daromas poveikis jų sprendimams, o komisija privalo pateikti savo sprendimų motyvus. Kitas reikšmingas veiksnys šiuo požiūriu yra galimybė teisėjams sprendimus dėl jų pareigų paaukštinimo apskūsti teisme⁸⁸.

3. BPM sprendimo poveikis atliekant vertinimą dėl suderinamumo

79. Dar reikia išnagrinėti, ar ginčijamu reglamentu įtvirtinta reforma pažeidžiama kuri nors BPM sprendimo nuostata arba neatsižvelgiama į Komisijos ataskaitose, parengtose taikant šį sprendimą, pateiktas rekomendacijas (4 klausimas).

80. Dėl šio klausimo pažymėtina, kad BPM sprendime nėra įtvirtinama jokių konkrečių įpareigojimų Rumunijai, išskyrus pareigą teikti ataskaitas dėl BPM orientacinių tikslų įgyvendinimo pažangos ir pagal šiuos orientacinius tikslus reformuoti savo teismų sistemą. Be to, pati Komisija paaikškino, kad nei prieš ginčijamo reglamento priėmimą, nei po jo nė vienoje iš jos ataskaitų, priimtų taikant BPM, nebuvo pateikta konkrečių rekomendacijų dėl žemesnės instancijos teismų teisėjų pareigų paaukštinimo Rumunijoje.

81. Iš tiesų taikydama BPM Komisija savo paskutinę ataskaitą priėmė 2022 m. lapkričio 22 d.⁸⁹ Šioje ataskaitoje ji pripažino, kad ginčijamame reglamente įtvirtintus paaukštinimo procedūras pakeitimus kritikavo kai kurios magistratų asociacijos ir pilietinės visuomenės organizacijos, kurios teigė, kad procedūra tapo mažiau pagrįsta nuopelnais ir mažiau konkurencinga. Vis dėlto ji nenurodė jokios konkrečios problemos ir nesuformulavo jokių rekomendacijų dėl teisėjų pareigų paaukštinimo procedūros.

82. Atsižvelgiant į tai, man atrodo, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo ketvirtuoju klausimu iš esmės taip pat siekiama sužinoti, ar būtent dėl to, kad iki ginčijamo reglamento priėmimo paskelbtose BPM ataskaitose nėra tokių rekomendacijų, reikėtų manyti, kad Rumunijai buvo draudžiama pakeisti savo paaukštinimų procedūras. Kitaip tariant, tai, kad ataskaitose šiuo klausimu nepasisakoma, turėtų būti aiškinama kaip pareigos nustatymas Rumunijai nekeisti *status quo*.

83. Nemanau, kad taip aiškinti būtų teisinga. Mano nuomone, BPM taikymo kontekste Rumunija gali savo teismų sistemą organizuoti taip, kaip mano esant tinkama, jeigu atsižvelgia į Komisijos ataskaitose, priimtose taikant šį mechanizmą, pateiktas rekomendacijas ir užtikrina, kad visos

⁸⁸ Papildomai pažymėtina, kad priešingai, nei teigia pareiškėjai pagrindinėje byloje, 2018 m. kovo 23 d. Kovos su korupcija valstybių grupės (GRECO) *ad hoc* ataskaitoje dėl Rumunijos (34 taisyklė) (prieinama anglų kalba adresu <https://rm.coe.int/ad-hoc-report-on-romania-rule-34-adopted-by-greco-at-its-79th-plenary-/16807b7717>) nepateikiama kitokio išaiškinimo nei tas, kurį siūlau Teisingumo Teismui šioje byloje, ir iš esmės nepateikiama jokių išvadų. Šioje ataskaitoje GRECO tik pažymėjo, kad prieš priimant ginčijamą reglamentą buvo „baiminamasi“, jog pagal dviejų pakopų paaukštinimo procedūrą Rumunijoje (Įstatymu Nr. 242/2018 įtvirtintą Įstatymo Nr. 303/2004 46¹–46³ straipsniuose) „priimant sprendimus dėl karjeros bus suteikta daugiau erdvės asmeninei ar politinei įtakai, o tai gali padaryti poveikį teismų sistemos nešališkumui ir vientisumui“ (31 punktas). 2019 m. birželio 21 d. tolesnių veiksmų ataskaitoje (pateikiama anglų kalba adresu <https://rm.coe.int/follow-up-report-to-the-ad-hoc-report-on-romania-rule-34-adopted-by-gr/1680965687>) GRECO pažymėjo, kad Rumunijoje „vyksta“ „parengiamieji darbai“ dėl teisėjų ir prokurorų skyrimo į aukštesnes pareigas (remiantis šiais darbais galiausiai buvo priimtas ginčijamas reglamentas). Šiose dviejose ataskaitose (jos abi yra ankstesnės nei ginčijamas reglamentas) nėra nieko, kas būtų konkrečiai susiję su minėtu teisės aktu patvirtintais pokyčiais.

⁸⁹ 2022 m. lapkričio 22 d. Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai dėl Rumunijos pažangos įgyvendinant bendradarbiavimo ir tikrinimo mechanizmą (COM(2022) 664 *final*), p. 5.

šiam kontekste jos vykdomos reformos atitinka BPM orientacinius tikslus ir bendrai kitus Sąjungos teisės reikalavimus. Šiomis aplinkybėmis vėlgi, kaip nurodyta šios išvados 42 punkte, siekiama ne nurodyti Rumunijai konkretų jos teismų sistemos organizavimo modelį, o užtikrinti, kad tame modelyje, kurį ji nori taikyti, būtų įtvirtintos tam tikros garantijos. Taigi, mano nuomone, šiuo aspektu nesvarbu, kad anksčiau galiojusi paaukštinimo procedūra nebuvo keičiama daugiau nei 10 metų: Rumunijai buvo leidžiama ją pakeisti⁹⁰.

V. Išvada

84. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Curtea de Apel Ploiești* (Ploješčio apeliacinis teismas, Rumunija) pateiktus prejudicinius klausimus:

1. Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnį ir ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, siejamus su ESS 2 straipsniu,

reikia aiškinti taip, kad teismų nepriklausomumo principas taikytinas teisėjų pareigų paaukštinimo procedūroms. Šio principo nepažeidžia nustatyta nacionalinio teismo teisėjų pareigų paaukštinimo skiriant į aukštesnės instancijos teismą procedūra, grindžiama jų darbo ir elgesio vertinimu, atliekamu iš šio aukštesnės instancijos teismo pirmininko ir teisėjų sudarytos komisijos, kuri be šio vertinimo apeliacine tvarka peržiūri žemesnės instancijos teismų teisėjų priimtus sprendimus ir atlieka periodinį šių teisėjų vertinimą, kai (ir jeigu) jų pareigos paaukštinamos skiriant į atitinkamą aukštesnės instancijos teismą. Vis dėlto, net jeigu tos komisijos nariai patys yra nepriklausomi, jų taikomi kriterijai turi būti pakankamai objektyvūs, reikšmingi ir juos turi būti galima patikrinti, kad teisės subjektams nekiltų pagrįstų abejonių, jog minėti žemesnės instancijos teismų teisėjai apsaugoti nuo išorinio kišimosi ar spaudimo, dėl kurio būtų pakenkta nepriklausomam jų sprendimų priėmimui ir daromas poveikis jų sprendimams, o komisija privalo pateikti savo sprendimų motyvus. Kitas reikšmingas veiksnys šiuo požiūriu yra galimybė teisėjams sprendimus dėl jų pareigų paaukštinimo apskūsti teisme.

2. Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnį ir ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, siejamus su ESS 2 straipsniu ir 2006 m. gruodžio 13 d. Komisijos sprendimu 2006/928/EB, nustatančiu bendradarbiavimo su Rumunija ir jos pažangos siekiant orientacinių tikslų teismų reformos ir kovos su korupcija srityse patikrinimo mechanizmą,

reikia aiškinti taip, kad pagal juos nedraudžiama Rumunijoje vykdyti teismų sistemos reformų, jeigu jos atitinka iš Sąjungos teisės kylančius reikalavimus ir vienintelė priežastis drausti šių reformų vykdymą būtų tai, kad Komisija savo ataskaitose, parengtose pagal Sprendimą 2006/928, nepateikė jokių konkrečių rekomendacijų dėl konkretaus tų reformų turinio.

⁹⁰ Pažymėtina, kad pareiškėjai pagrindinėje byloje teigia, jog reforma buvo pradėta tinkamai nepasikonsultavus su teismų atstovais ir paskubomis. Sutinku, kad būdas, kuriuo patvirtinama teismų sistemos reforma, tam tikrais (retais) atvejais gali parodyti, kad egzistuoja sisteminė problema dėl teismų nepriklausomumo. Vis dėlto, mano nuomone, tokia padėtis susiklosto gana kraštutiniais atvejais, pvz., kai reforma pradėdama vykdyti priėmus nepaprastąjį potvarkį ar įsakymą, ir yra akivaizdu, kad toks procesas pasirinktas siekiant išvengti įprastų teisėkūros procedūrų, nesilaikant teisinės valstybės reikalavimų.